

Adolescența ca stare de spirit

Sarcasticul își încearcă adesea norocul pe scenă, îl atacă actori de vîrste și calibre diferite și, firește, izbutesc cel mai bine cei cărora sarcasmul le este imanent. Ca atitudine radicală, extremistă e greu de menținut, ca poziție negativistă e greu de impus, ca formă agresivă, chiar violentă a raționalității e greu de dozat, de manevrat just și eficient, de bine-temperat. Exigențele pot fi împlinite firește atunci cînd există, ca la Florian Pittiș, o vocație a sarcasmului.

Întotdeauna la o anume distanță, adesea absent, rece, hieratic, Florian Pittiș este un amalgam straniu, un actor-spectator. Chiar în izbucnirile teribile, de adolescent turbulent, participarea nu e tipic „actoricească”, e ca o intervenție din sală, din stradă, din afara scenei, a teatrului, a artei, din afara convenției. Nu știi dacă asta este secretul succesului său la publicul adolescent, pe care îl aduce constant în sala de teatru de mulți, deja foarte mulți ani, mereu alți adolescenți, același Florian Pittiș, etern adolescent. Adolescent prin neșupunere față de automatismele vîrstelor, față de reflexele condiționate ale îmbătrînirii, față de tabieturile senile ale fazei „adulte”, cu morga, inflexibilitatea, opacitatea și inerția acesteia, cu inconsistența gesturilor așezate, a vorbelor cuminți și a aparențelor salvate. Nu știi dacă pentru această tenace rezistență își capătă publicul, dar ea îl definește și îl izolează din context. Și în această perspectivă, reluînd enunțata vocație a sarcasmului, ea apare cu dubla sa valență agresiv-defensivă. Pentru că uneori apărarea individului reclamă agresarea sistemului și conservarea individualității implică explodarea șablonului.

Fundamentată pe dispreț dar și pe vulnerabilitate, ironia este cenzurată la Florian Pittiș de bun-simț și de cealaltă mare vocație a sa, aparent antinomică, melancolia. Nu mai puțin adolescentină, nu mai puțin „disociantă”, melancolia nu contrazice sarcasmul, ci îl alternează. Cele două se succed, în cauză și efect, în flux și reflux, în timp și contratimp. Dar mai ales se suprapun, și hieraticul, absentul Florian Pittiș e adesea flegmatic și melancolic, simultan. Cînd nu e fariseică incisivitatea cea mai violentă ascunde tristețea izolării, detașarea ironiei disimulează singurătatea, luciditatea înseamnă dramă, și curajul se plătește și cu oboseala descurajării. Dar, dincolo de explicabilul psihologic, persistă o anume stranietate în personajul lui Florian Pittiș, o ambiguitate de substanță, de profunzime, probabil autentică, de vreme ce se comunică mai mult decît convingător, magnetic, pentru o bună parte din publicul său. Atașamentul față de mitologia favorită a acestui public nu mi se pare o explicație suficientă a succesului. El nu este decît una dintre expresiile apartenenței la adolescență ca stare de spirit ce poate fi abandonată la o anumită vîrstă sau păstrată ca emblemă. Sarcasmul și melancolia sînt în egală măsură emblematice la Florian Pittiș,

Foto: Ileana Muncaci

îl însoțesc pe parcursul oricărei partituri, prin care actorul trece cu o aceeași seriozitate tristă și înverșunată, de parcă umorul i-ar fi străin și risul adevărat, de bucurie, nici n-ar exista. Seriozitate tristă și înverșunată, ca de copil ale cărui nefericiri nu sînt luate în serios. Undă de ingenuitate care insinuează, deseori imperceptibil, o neliniște, ca ecoul unor cataclisme îndepărtate, vibrația unor suferințe străine, de neînțeles sau senzația tulbură a unui pericol imprecis dar iminent.

Privite atent, în succesiunea de diferențe și permanențe, aparițiile scenice ale lui Florian Pittiș dovedesc că dispun de o remarcabilă independență față de text, cu temporalitatea și universul său ideatic, în favoarea articulării unui personaj precum în teatrul oriental, unde constituie adevăratul subiect al demersului artistic, căruia îi sînt aservite „întîmplările” poveștii și pentru care vine de fapt lumea la teatru.

DOMINIC NICODIM